

De heer L. Geluk,
algemeen directeur VNG
Nassaulaan 12
2514 JS DEN HAAG

Betreft: coördinerende rol van gemeenten bij inzet bezoekers ouderen tijdens COVID-19 periode

12 mei 2020

Geachte heer Geluk,

Mede ingegeven door de Nederlandse Vereniging voor Klinische Geriatrie (NVKG), Alzheimer Nederland en de seniorenverenigingen heeft de rijksoverheid de coronamaatregel: *Ga niet op bezoek bij mensen van 70 jaar of ouderen met een kwetsbare gezondheid* vanaf 29 april gewijzigd in: *Wijs bij zelfstandig wonende kwetsbare ouderen (70-plussers), die geen (mantel)zorg of ondersteuning ontvangen, één of twee vaste personen aan die de oudere met enige regelmaat blijven bezoeken. Houd 1,5 meter afstand van elkaar. Ga zeker niet op bezoek als u verkoudheidsklachten hebt.*

Wij zijn blij met deze enigszins versoepelde maatregel, maar om de mogelijkheden daarvan ten volle te benutten voor zelfstandig wonende kwetsbare ouderen met een klein netwerk, is wel regie nodig en wij verzoeken de gemeenten met klem om deze rol op zich te nemen. Onze organisaties beschikken in het hele land over vele vrijwilligers die als vaste persoon andere ouderen met enige regelmaat zouden willen bezoeken. Ongetwijfeld zijn er ook andere lokale vrijwilligersorganisaties die een steentje willen bijdragen. Maar wij achten een zekere coördinatie door de gemeente nodig, teneinde te voorkomen dat ouderen helemaal niet gebeld worden of juist door een veelheid van organisaties (woningcoöperaties, welzijnsinstellingen, zorgverzekeraars, seniorenverenigingen, vrijwilligersorganisaties, etc.). Het past binnen de gemeentelijke taakstelling op het gebied van vrijwilligers- en mantelzorgbeleid, Wmo en Wpg¹.

Eerder hebben artsenvereniging NVKG, Alzheimer Nederland en de seniorenverenigingen bij het ministerie van VWS en het Outbreak Management Team aandacht gevraagd voor de ongewenste neveneffecten van sociale onthouding bij thuiswonende ouderen, in het bijzonder ouderen met een klein netwerk. Zij zijn vaak onvoldoende in staat om bij problemen, waaronder gezondheidsklachten, zelf tijdig te alarmeren. Er zijn meldingen waaruit blijkt dat ouderen ontregelen doordat hulp (te) laat ingeschakeld werd, soms met overlijden tot gevolg. Waarschijnlijk lopen tienduizenden ouderen dit risico. Daarnaast voelt 83 procent van de mantelzorgers van mensen met dementie zich sinds de coronacrisis zwaarder belast².

Huisartsenverenigingen NHG, LHV en InEen herkennen dit probleem. Ondanks oproepen van artsen- en seniorenverenigingen aan ouderen om tijdig hulp in te roepen en de huisarts ook voor minder urgente klachten te raadplegen, hebben wij aanwijzingen dat een grote groep ouderen nog steeds geen hulp inroept en vereenzaamt. Veel ouderen hebben behoefte aan een praatje en lijden onder hun geïsoleerde situatie. Het betreft niet alleen kwetsbare thuiswonende ouderen met een klein netwerk, maar ook ouderen met een zorgvraag die normaliter gebruik maken van Wmo-zorg en ondersteuning maar nu om

uiteenlopende redenen tijdelijk niet. Ouderen zijn zelf huiverig om bezoek toe te laten of de ondersteuning is gestopt. Zo zijn bijvoorbeeld de dagactiviteiten voor mensen met dementie gesloten en heeft 71 procent (nog) geen veilig alternatief aangeboden gekregen.

Ouderen met een migratieachtergrond zijn vaak georganiseerd in informele netwerken en een groot aantal onder hen kampt al vanaf 55 jaar met ernstige gezondheidsklachten. In een aantal gemeenten zagen we voor de coronacrisis dat binnen deze netwerken bijeenkomsten plaatsvonden die steeds vaker bezocht werden door ouderen met een multiculturele achtergrond. Ook ouderen zonder migratieachtergrond bezochten deze zogenaamde huiskamerbijeenkomsten, juist vanwege het informele karakter en de herkenbaarheid in kwetsbaar zijn. Deze informele ontmoetingen, vaak onvoldoende bekend bij gemeenten, zijn nu weggevallen, waardoor ook deze kwetsbare bezoekers nauwelijks nog in beeld zijn.

De NVKG, Alzheimer Nederland en de seniorenverenigingen willen bij individuele gemeenten aandringen om de coördinatie op te pakken, zodat zelfstandig wonende ouderen in een kwetsbare positie door één of twee vaste bezoekers op een veilige manier worden bezocht, conform de maatregel. Voorbeelden hiervoor zijn te vinden op de websites van Alzheimer Nederland, Movisie en de seniorenverenigingen. Wij kunnen het echter niet alleen en vragen de VNG om ons pleidooi voor een coördinerende rol van gemeenten bij de inzet van bezoekers in het RONAZ-overleg en via de VNG-communicatiekanalen onder de aandacht van uw leden te brengen. Wij zijn graag bereid om onze praktische ideeën voor de uitvoering van die coördinerende rol aan te reiken aan u en aan uw leden.

Uiteraard zijn wij van harte bereid, indien gewenst, een en ander in een overleg aan u toe te lichten. U kunt hiervoor contact opnemen met Leo Bisschops, voorzitter KBO-Brabant, telefoon (073) 644 40 66, per e-mail info@kbo-brabant.nl onder vermelding van 'brief aan VNG'. Wij zien uit naar uw reactie.

Met vriendelijke groet,

Joost van Alkemade, directeur NOV
Arend Arends, voorzitter NVKG
Leo Bisschops, voorzitter KBO-Brabant
Koos Graniewski, secretaris FASv
Manon Vanderkaa, directeur KBO-PCOB
Jeanny Vreeswijk-Manusiwa, coördinator NOOM
Gerjoke Wilmink, directeur Alzheimer Nederland

Cc de heer H. de Jonge, minister VWS

¹ Artikel 5a

1. Het college van burgemeester en wethouders draagt zorg voor de uitvoering van de ouderengezondheidszorg.
2. Ter uitvoering van de in het eerste lid bedoelde taak draagt het college van burgemeester en wethouders in ieder geval zorg voor:
  - a. het op systematische wijze volgen en signaleren van ontwikkelingen in de gezondheidstoestand van ouderen en van gezondheidsbevorderende en -bedreigende factoren;
  - b. het ramen van de behoeften aan zorg;
  - c. de vroegtijdige opsporing en preventie van specifieke stoornissen als comorbiditeit;
  - d. het geven van voorlichting, advies, instructie en begeleiding;
  - e. het formuleren van maatregelen ter beïnvloeding van gezondheidsbedreigingen.
3. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld over de werkzaamheden, bedoeld in het tweede lid.

² Onderzoeksrapport coronapeiling:

<https://www.alzheimer-nederland.nl/alzheimer-nederland-panel/resultaten>.